

 <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2026-2-82-87>

 <https://orcid.org/0000-0001-9002-1435>

СТЕПАНИШЕНА Олена

докторка філософії, викладачка кафедри педагогіки, психології та фахових методик,
Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського

 elenakabzuk@gmail.com

УДК 372.881.1:378.147.016:811.111(477)(045)

РЕАЛІЗАЦІЯ КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Статтю присвячено реалізації комунікативного підходу в процесі викладання англійської мови у закладі вищої освіти. Комунікативний підхід визначає зміст, цілі, методи і принципи навчання. Важливим чинником комунікативного методу навчання іноземного мовлення є принцип новизни, що забезпечує постійний інтерес студентів до освітнього процесу.

Особливу увагу приділено найефективнішим і найдоцільнішим прийомам та інтерактивним методам комунікативного підходу.

Важливою компетенцією сучасного студента є вміння застосовувати інформаційно-комунікаційні технології через віртуальний простір, що є найдоступнішим засобом спілкування. Завдяки впровадженню комунікативного підходу вивчення іноземної мови набуло більш практичного забарвлення, що передбачає ситуативність навчання.

Поєднання на занятті інтерактивних технологій, сприятливої атмосфери, орієнтації на особистість студента сприяє навчання самоконтролю та самоаналізу, збагаченню життєвого досвіду. Комунікативний метод, до складу якого входить індивідуалізація навчання мовленнєвої діяльності, передбачає врахування всіх особливостей особистості студента, його здібностей здійснювати навчально-мовленнєву діяльність. Оволодіння іноземними комунікативними навичками реалізується через вивчення таких об'єктів пізнання, як природа, суспільство, людина, праця, техніка, мова.

Завдяки синтезу знань можна стимулювати комунікативно-пізнавальну активність. Це підвищує інтерес до іноземної мови, стимулює студентів до самостійної роботи у пошуках нової інформації. Актуальним питанням на сьогодні є підготовка здобувачів освіти до реального, а в деякій мірі і спонтанного іноземного спілкування.

Ключові слова: *комунікативний метод; принцип новизни; іноземне спілкування; інтерактивні методи; інформаційно-комунікаційні технології; навчальна діяльність; віртуальний простір.*

Вступ. Глобалізація в економічній сфері є причиною змін у різних сферах людського життя. Зв'язки України у європейському та світовому просторі розглядають іноземну мову як важливий інструмент міжнародного спілкування. Тому комунікативний підхід у процесі вивчення іноземних мов є методичним стандартом. Реалізація комунікативного підходу відбувається через здійснення студентом іноземної мовленнєвої

діяльності, а навчальний процес відображає реальний процес іноземного спілкування (Ніколаєва, 2020).

Під час навчання іноземної мови комунікативний підхід орієнтований на таку організацію процесу навчання, яка адекватна процесу реального спілкування завдяки моделюванню основних закономірностей мовленнєвого спілкування, тобто, процес навчання є зразком мовленнєвої комунікації. Тому важливо максимально зблизити процес навчання і реального спілкування за комунікативно-вмотивованою мовленнєвою поведінкою учасників навчального процесу, і забезпечити предметність процесу спілкування ґрунтовним відбором комунікативно-мовленнєвих задумів, тем, ситуацій, які відображають інтереси та потреби студентів (Саєнко, 2017).

Методологія та методи дослідження.

Поняття «комунікативність» передбачає насамперед індивідуалізацію навчально-мовленнєвої діяльності: врахування всіх особливостей здобувача освіти як особистості. Адже кожна людина володіє своєю пріоритетною системою сприйняття навколишнього світу (Пехота, 2000). Таким чином, ми можемо поділити наших студентів на візуалів, аудіалів та кінестетиків. Відповідно до цих характеристик я намагаюся підбирати завдання, що сприяють розвитку аудіальної пам'яті, а також комбіную вправи для розвитку візуальної пам'яті. Вивчивши психофізіологічні особливості кожного студента, ми можемо створювати на заняттях ефект передбаченості та прогнозування. Одним студентам легше даються наукові відкриття та успішне розв'язання логічних завдань, а інші готові вирішувати завдання творчого характеру (Наволокова, 2009, с. 33–36).

Важливим чинником комунікативного методу навчання іноземного мовлення є принцип новизни, що забезпечує постійний інтерес студентів до навчання. Знання стають активним надбанням людини лише тоді, коли вони засвоєні через зацікавленість та позитивне особисте ставлення. Для підтримки зацікавленості студентів я використовую наступні типи вправ: респонсивні вправи (запитання – відповіді, умовна бесіда, репліки); ситуативні вправи (рольові,

уявні та проблемні ситуації); репродуктивні вправи (інсценізація та різні види переказу: переказ-переклад, скорочено-вибірковий переказ); описові вправи (опис статичних сюжетів та реальних об'єктів); дискусійні вправи (ситуативність навчання, коментування, навчальна дискусія); композиційні вправи (твір іноземною мовою в усній або письмовій формі); ініціативні вправи (запитання студентів, інтерв'ю, прес-конференція, діалог) (Садкіна, 2008, с. 63–78).

Викладачі-практики визначають сутність комунікативного підходу, зазначаючи, що навчання іноземної мови повинно мати діяльнісний характер: постановка і вирішення студентами окремих навчальних завдань; потім викладач пропонує засоби їхньої реалізації в іншомовному середовищі: інтерактивні лекції, тренінги, дискусії, ділові ігри, проблемні ситуації, бесіди, вільне спілкування та ін. (Ніколаєва, 2020).

Виклад основного матеріалу дослідження. Комунікативний підхід визначає зміст, цілі, методи і принципи навчання. Ділова гра є одним з найефективніших і найдоцільніших прийомів. Через ділову гру викладач має змогу створити на занятті реальні й уявні ситуації спілкування. Гра є найбільш доступним шляхом пізнання навколишньої дійсності, природним способом оволодіння знаннями. Ділова гра у практиці людського спілкування реалізує такі функції: розважальну, терапевтичну, діагностичну, корекційну та комунікативну. Вона надає навчальній діяльності вільного розвитку, творчого характеру, емоційного піднесення. Ділова гра володіє великим навчальним потенціалом. Адже досягти високого рівня комунікативної компетенції в іноземній мові є справою надзвичайно важкою, особливо коли ми знаходимося не серед носіїв мови. Здобувачі освіти самі можуть створювати гру, головне при цьому не обмежувати їхню ініціативу. Студенту нецікаві прості завдання та постійний контроль з боку викладача. Гра сприяє розвитку творчості, образного мислення, спонукає до самостійності та самоствердження, цілеспрямованості, контролю за власною діяльністю, надає ширші можливості для активізації навчального процесу. Її можна розрізнити за змістом (відображення побутового, громадського життя, праці дорослих); за організацією та кількістю учасників (індивідуальні, групові, колективні). Людина живе в соціальному середовищі, яке є її первинною соціалізацією. Тому природним буде у процесі оволодіння іноземною мовою відтворити умови, схожі до умов під час оволодіння рідною мовою. У цьому випадку науковці говорять про вторинну соціалізацію, що певним чином імітує першу. Тут присутній елемент умовності та

перевтілення в реальних людей. Це розвиває у здобувачів освіти здатність взаємодіяти з іншими людьми через спілкування та взаєморозуміння.

Для кожного виду роботи з мовою можна використовувати ділову гру, у процесі якої здобувачами освіти застосовуються різні граматичні структури, великий обсяг лексичного матеріалу та інтонаційні моделі. Перевершуючи можливості іншої навчальної діяльності, ділова гра мотивує студентів спілкуватися на будь-яку тему і в будь-якій ситуації. Це зміцнює впевненість у собі, розвиває творчість та розширює асоціативну базу, сприяє формуванню співробітництва у ході навчального процесу. Деякі науковці вважають, що гру можна використовувати на всіх етапах навчання, а не лише на завершальному етапі роботи над темою. Хоча наш досвід показує, що доцільніше занурювати студентів у мовну ситуацію при наявності у них певних знань з конкретної теми. Тоді студенти виконують завдання швидше і легше, що сприяє його позитивному розв'язанню. Головне при цьому діяти колективно, враховуючи різні рольові цілі. У процесі підготовки до гри сильніші студенти допомагають слабшим студентам, а викладач у свою чергу вносить відповідні корективи в роботу, визначає тривалість оптимальної працездатності та мовленнєвого спілкування, помічає помилки.

Після закінчення гри доцільно провести обговорення та аналіз помилок. Під час обговорення викладачеві слід проявити такт, акцентуючи увагу в першу чергу на вдалих моментах, плавно переходячи до недоліків. Помилки є невід'ємною частиною навчального процесу. Важливо спонукати студентів самим надати правильний варіант фрази чи слова, супроводжуючи їх корективними вправами. Помилки зникатимуть в залежності від того, наскільки здобувачі освіти стають впевненішими та компетентнішими (Наволокова, 2009, с. 30–33).

Англійська мова вивчається як засіб спілкування, мовленнєві теми та ситуації змінюються та коригуються. Вона є механізмом пізнання інших народів і культур, відкрита до різних галузей знань та навчальних предметів. Спостерігається певна залежність між комунікативними вміннями та міжпредметними зв'язками. Оволодіння іншомовними комунікативними навичками реалізується через вивчення таких об'єктів пізнання, як природа, суспільство, людина, праця, техніка, мова. Завдяки синтезу знань можна стимулювати комунікативно-пізнавальну активність. Це підвищує інтерес до іноземної мови, стимулює студентів до самостійної роботи у пошуках нової інформації. В основі міжпредметних умінь

лежать уміння використовувати знання та встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між фактами з літератури, географії, історії, біології у процесі опрацювання іншомовних текстів. Це дозволяє розкрити додаткові можливості для розвитку у студентів комунікативних умінь.

Важливою компетенцією сучасного студента є вміння застосовувати інформаційно-комунікаційні технології через віртуальний простір, що є найдоступнішим засобом спілкування. Сучасний віртуальний простір потребує додаткового осмислення, адже пропонує багато можливостей для розвитку за наявності нових педагогічних технологій (Бахмат, 2022).

У процесі навчання іноземних мов мультимедіа надає можливість створення і використання віртуальних щоденників або блогів. Блоги стали швидко популярними серед молоді на початку третього тисячоліття. Велику кількість педагогічних проєктів ми можемо реалізувати за допомогою блогів, що вже давно стали не лише розвагою. Головна можливість – уміння спілкуватися у віртуальному іншомовному просторі. Здобувач освіти може створити свій власний блог для навчальних цілей: участь у розробці загального педагогічного проєкту, комунікація для спільної творчості. Створений викладачем блог може сприяти спілкуванню і в позаурочний час зі своїми колегами і студентами, продовжуючи розпочату на занятті дискусію. Блог сприяє спілкуванню поза межами аудиторії, створюючи віртуальний простір інтелектуального обміну (Кривонос, 2013, с. 160–182).

Студент повинен знати країнознавчі реалії, слова і вислови, що використовуються в різних ситуаціях мовлення, уміти використовувати мовні зразки в розмовній практиці.

Look at the following words. What do they mean? Explain their meaning in English. (Students explain the meaning of the words to each other.)

Example:

A knowledge – the fact, skills and understanding that you have gained through learning or experience.

A skill – an ability to do something well, especially because you have learned and practiced it.

A curriculum – the subjects that are taught by a school or the things that are studied in a particular subject.

A graduate – is a person who has finished university and has a degree.

A state school – is a school paid by the government which gives free education.

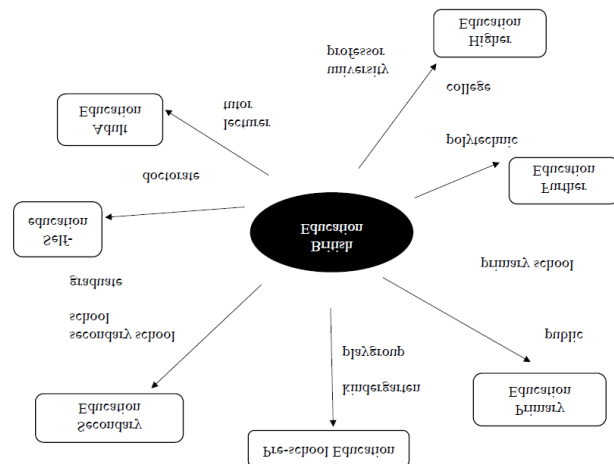
A private school – is a non-government school where you have to pay.

A boarding school – is a school where pupils live, eat and sleep.

A nursery school – is a school for very young children at the age of 1-5.

A primary school – is a school for young children from 6 to 11 years old.

Зазвичай більшість лексичних одиниць, що є необхідними для передачі навчальної інформації, окреслюють ключові поняття, які розкриваються через поняття-супутники. Щоб студенти змогли легко усвідомити ці структурно-сміслові зв'язки, потрібно дібрати відповідні прийоми. Саме таким прийомом є колажування, яке припускає розширення фону будь-якого ключового поняття і створення таким чином образно-сміслового схематичного образу, що вивчається. Створений образ має форму колажу – наочного посібника, схожого на плакат. У центрі колажу знаходиться ключове поняття, а навколо нього розміщуються поняття-супутники, що складають його фонове оточення. Формуватися колаж може студентами під керівництвом викладача у процесі читання фахових текстів.



Діалогічне мовлення. Здобувачі освіти повинні вміти вести бесіду, використовуючи питання, прохання, запрошення, уточнення, репліки для вираження згоди чи незгоди, висловлення своєї думки щодо змісту почутого, побаченого, прочитаного. Висловлювання кожного співрозмовника повинно вміщувати не менше 10 реплік, правильно оформлених в мовленнєвому співвідношенні.

Монологічне мовлення. Студенти повинні вміти логічно і послідовно висловлюватися у відповідності до навчальної ситуації, робити усні повідомлення з теми, передавати своїми словами основний зміст почутого чи прочитаного. Обсяг висловлювання – не менше 25 фраз, правильно оформлених у мовленнєвому співвідношенні. Для вивчення, систематизації і закріплення матеріалу програми і для розвитку навичок

дискутування і аргументації в діалогічній та монологічній мові використовуються прийоми: рольові та мовні ігри, дискусії, дебати (Шевченко, 2015).

Sort out the words given below into the corresponding categories in the table

Exams and qualifications	
Educational establishments	
Places at school	
Subjects	
Teachers and students	

Candidate, Playground, Degree, University, Fail, Languages, Mark, Music, Result, Headmaster, Nursery school, Staff room, Secondary school, Economics, College, Diploma, Canteen, History, Laboratory, Undergraduate, Certificate, Sports field, Primary school, Tennis court, Art, Maths, Chemistry, Professor, Academy, Geography, Gym, Grade, Literature, Biology, Pass, Physics, Head teacher, Pupil, Computer studies, Library, Class-master, Take.

Choose the correct word and complete each sentence.

- 1) She's applied for *scholarship/placement* to law school.
- 2) She has a *diploma/certificate* in marketing.
- 3) For homework I want you to write an *essay/syllabus* on pollution.
- 4) Monika got a *grade/score* of A in SAT.
- 5) You'll be *marked down/up* for poor spelling and punctuation.
- 6) Candidates must answer two questions from each *paper/lecture*.
- 7) The end of year *examination/assignment* was very difficult.
- 8) I took a *course/research* in English literature.

Match the words with their definitions.

- 1) graduation ceremony, 2) admission, 3) attendance, 4) academic degree, 5) campus, 6) dormitory (dorm), 7) fresher/freshman, 8) grant, 9) sophomore, 10) alumni, 11) tutorial, 12) mature
- a) the number of people present at a particular place
- b) an event where a successful student receives his/her academic degree
- c) grow old or older
- d) the building and the surrounding land of a university or college
- e) a qualification awarded to students upon successful completion of a course of study in higher education
- f) a place where college or university students live
- g) permission to study at a school, college or university

- h) an amount of money given by the government to allow a student to follow a course
- i) men and women who have completed their studies, esp. at a college or university
- j) a second-year university or high-school student

k) a student who is still in his or her first term at a university

l) the teaching given to a small group/one person in a college/university

Заняття-екскурсія допоможе перетворити навчальний процес на реальність. Студентам ставиться завдання сформулювати питання, адресовані екскурсоводам. Питання можуть бути тематичними або носити загальний характер. Це може бути екскурсія до музею, бібліотеки, мистецької галереї, заводу, фабрики, навчальної установи, медичного закладу. Таким чином, студенти стають активними учасниками навчального процесу, проявляючи власну ініціативу та інтерес.

Заняття-конференція є творчим проектом, адже проходить воно з використанням проектних методик. Викладач пропонує студентам підготувати інформацію по певній темі, аудіо- чи відео- записи, візитні картки, назви дослідницьких груп. Наприклад, студенти шукають інформацію про відомих українців (політики, співаки, спортсмени, вчені, письменники), їхній життєвий шлях, діяльність, портрети, організують виставку збірок, наукових праць. Мета проекту – навчити створювати презентації, публікації, розвивати здатність висловлювати ідеї, думки, висновки. Студенти навчаються самостійно підбирати інформацію по певній темі, користуючись Інтернетом та різними періодичними виданнями (Щеглова, 2016).

Завдяки впровадженню комунікативного підходу вивчення іноземної мови набуло більш практичного забарвлення, що передбачає ситуативність навчання. Поєднання на занятті інтерактивних технологій, сприятливої атмосфери, орієнтації на особистість студента сприяє навчанню самоконтролю та самоаналізу, збагаченню життєвого досвіду. Усі види мовленнєвої діяльності повинні бути підпорядковані одній меті – навчити здобувачів освіти спілкування англійською мовою. Фонетику, лексику та граматику слід подавати в комунікативних контекстах, щоб студенти ставилися до вивчення мови як до засобу спілкування і розваги, а не як до нудного обов'язку. Слід шукати такі форми роботи, які б дозволили максимально скоротити тривалість мовлення викладача, збільшивши при цьому тривалість мовлення студента: прості інструкції даю винятково англійською мовою, заохочую ставити запитання англійською мовою,

створюючи реалістичні ситуації на занятті; намагаюся систематично відпрацьовувати ситуативно-мовленнєву стереотипію діалогічного контакту. Необхідною умовою цього є володіння чітким набором готових фраз на рівні словосполучення-речення, що забезпечує плавне протікання діалогу. Здобувачі освіти повинні чітко усвідомлювати свою роль на занятті, щоб мати змогу вміло імпровізувати (Попова, 2020).

Освітньо-виховний процес повинен мати особистісно-розвивальну та практико-орієнтовану спрямованість, щоб забезпечити високу щільність комунікативних зв'язків між студентами та викладачами. Традиційним у навчальному закладі є проведення предметних тижнів англійської мови. Студенти беруть активну участь у підготовці англійських свят, брейн-рингів, тематичних заходів, театралізації творів англійських письменників, розробці сценаріїв. Виховний аспект відіграє важливу роль у формуванні культури спілкування в конкретних соціально-побутових ситуаціях, розвиває певну форму поведінки у суспільстві, удосконалює вміння адекватно оцінювати свою позицію та проявляти ініціативність. Мотивація студента стає вищою, а рівень опанування комунікативними навичками дозволяє вести спонтанну дискусію, відстоюючи власну точку зору (Пехота, 2000).

Висновки з дослідження. Комунікативний метод, до складу якого входить індивідуалізація навчання мовленнєвої діяльності, передбачає врахування всіх особливостей особистості студента, його здібностей здійснювати навчально-мовленнєву діяльність. Якщо ми прагнемо, щоб наші здобувачі освіти були спроможні до іноземного говоріння, а не лише знали словниковий або граматичний мінімуми, вміли читати і перекладати – ми зобов'язані заохочувати їх спілкуватися англійською мовою, створюючи при цьому реальні життєві ситуації.

Актуальним питанням на сьогодні є підготовка здобувачів освіти до реального, а в деякій мірі і спонтанного спілкування, де перевага діалогу або полілогу є значно більшою. З такими навичками перед нашими студентами відкриваються можливості відвідати іншу країну як туристи або по роботі, і обов'язково знайдуться люди, які розуміють та розмовляють англійською мовою. Завдяки Інтернету, користуючись англійською мовою, студенти можуть спілкуватися з однолітками з іншої країни.

Сучасні погляди на викладання англійської мови передбачають перетворення навчального процесу на комунікацію. Заняття носять практичний характер, адже процес спілкування не може бути без взаємозв'язку та активності. Кожен викладач обирає

прийоми та вправи, керуючись комунікативним підходом та інтерактивними методами.

Список бібліографічних посилань

- Бахмат, 2022 – Бахмат, Н.В. (2022). Формування фахової компетентності майбутніх учителів початкових класів в умовах цифрового освітнього середовища. *Наука і техніка сьогодні. Серія: право, економіка, педагогіка, техніка, фізико-математичні науки*, 6(6): 89–100.
- Кривонос, 2013 – Кривонос, О.М. (2013). Використання інформаційно-комунікаційних технологій в навчанні: навч. посіб. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 182 с.
- Наволокова, 2009 – Наволокова, Н.П. (2009). Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій. Харків: Вид. група «Основа», 176 с.
- Ніколаєва, 2020 – Ніколаєва, С.Ю. (2020). Загальноєвропейські рекомендації мовної освіти 2020: вплив на навчання іноземних мов і культур в Україні. *Науково-методичний журнал «Іноземні мови»*, 1: 3–14. Doi: <https://doi.org/10.32589/1817-8510.2024.2.306338>.
- Пехота, 2000 – Пехота, О.М. (2000). Особистісно орієнтована освіта і технології. *Наукові праці МФ НаУКМА*, VII: 26–28.
- Попова, 2020 – Попова, Л.М. (2020). Формування готовності майбутніх учителів до іншомовної комунікації за умов змішаного навчання в початковій школі. *Інноваційна педагогіка*, 27: 138–142.
- Садкіна, 2008 – Садкіна, В.І. (2008). 101 цікава педагогічна ідея. Як зробити урок. Харків: Вид. група «Основа», 88 с.
- Саєнко, 2017 – Саєнко, Н.В. (2017). Перспективи використання змішаного навчання у викладанні іноземної мови у ВНЗ. *Теорія та методика навчання та виховання*, 41: 127–137.
- Шевченко, 2015 – Шевченко, І.В. (2015). Формування професійно-творчої особистості майбутнього фахівця з англійської мови в умовах змішаного навчання. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*, 2: 212–216.
- Щеглова, 2016 – Щеглова, А.О. (2016). Місце проектного методу для формування і розвитку іншомовної комунікативної компетентності студентів в умовах змішаного навчання. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 3(53): 142–149.

References

- Bakhmat, N.V. (2022). Formation of professional competence of future primary school teachers in the conditions of a digital educational environment. *Science and technology today. Series: law, economics, pedagogy, technology, physical and mathematical sciences*, 6(6): 89–100 [in Ukr.].
- Kryvonos, O.M. (2013). The use of information and communication technologies in education: a teaching aid. Zhytomyr: Ivan Franko State University Publishing House, 182 p. [in Ukr.].
- Navolokova, N.P. (2009). Encyclopedia of pedagogical technologies and innovations. Kharkiv: Publishing house group "Osnova", 176 p. [in Ukr.].
- Nikolaeva, S.Yu. (2020). Pan-European Recommendations for Language Education 2020: Impact on the Teaching of Foreign Languages and Cultures in Ukraine. *Scientific and Methodological Journal "Foreign Languages"*, 1: 3–14. Doi: <https://doi.org/10.32589/1817-8510.2024.2.306338> [in Ukr.].
- Pehota, O.M. (2000). Personality-oriented education and technologies. *Scientific works of the MF NaUKMA*, VII: 26–28 [in Ukr.].
- Popova, L.M. (2020). Formation of readiness of future teachers for foreign language communication in conditions of blended learning in primary school.

Innovative pedagogy, 27: 138–142 [in Ukr.].
Sadkina, V.I. (2008). 101 interesting pedagogical ideas. How to do a lesson. Kharkiv: Publishing house group "Osnova", 88 p. [in Ukr.].
Sayenko, N.V. (2017). Prospects for using blended learning in teaching a foreign language in higher education. *Theory and methods of teaching and education*, 41: 127–137 [in Ukr.].
Shevchenko, I.V. (2015). Formation of the professional and creative personality of a future English language

specialist in blended learning. *Scientific Bulletin of the V. O. Sukhomlynsky Mykolaiv National University. Pedagogical Sciences*, 2: 212–216 [in Ukr.].
Shcheglova, A.O. (2016). The place of the project method for the formation and development of foreign language communicative competence of students in blended learning. *Information technologies and teaching aids*, 3(53): 142–149 [in Ukr.].

STEPANYSHENA Elena

Doctor of Philosophy, English teacher,
Teacher at the Department of pedagogy, psychology and professional methods,
Bar Humanitarian and Pedagogical College named after Mykhailo Hrushevskyy

IMPLEMENTATION OF THE COMMUNICATIVE APPROACH IN THE PROCESS OF TEACHING ENGLISH IN A HIGHER EDUCATION INSTITUTION


Summary. The article is devoted to the implementation of the communicative approach in the process of teaching English in a higher education institution. The concept of "communicativeness" presupposes, first of all, the individualization of educational and speech activities: taking into account all the peculiarities of the student as an individual. The communicative approach determines the content, goals, methods and principles of education. An important factor in the communicative method of teaching a foreign language is the principle of novelty, which ensures the constant interest of students in the educational process.


Special attention is paid to the most effective and appropriate techniques and interactive methods of the communicative approach. An important competence of a modern student is the ability to use information and communication technologies through virtual space, which is the most accessible means of communication. Thanks to the introduction of the communicative approach, learning a foreign language has acquired a more practical color, which implies the situational nature of learning. The combination of interactive technologies, a favorable atmosphere, orientation to the student's personality in the class contributes to learning self-control and self-analysis, enriching life experience.

The communicative method, which includes the individualization of learning speech activity, involves taking into account all the features of the student's personality, his abilities to carry out educational and speech activity. Mastering foreign language communication skills is realized through the study of such objects of knowledge as nature, society, man, work, technology, language. Thanks to the synthesis of knowledge, it is possible to stimulate communicative and cognitive activity. This increases interest in a foreign language, stimulates students to work independently in search of new information. An urgent issue today is the preparation of students for real, and to some extent, spontaneous communication in a foreign language.

Keywords: communicative method; principle of novelty; foreign language communication; interactive methods; information and communication technologies; educational activity; virtual space.


Одержано редакцією 29.03.2026
Прийнято до публікації 08.04.2026

 <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2026-2-87-93>

 <https://orcid.org/0000-0001-9128-5678>

БІДЕНКО Лариса

кандидатка педагогічних наук, доцентка катедри журналістики та філології,
Сумський державний університет

 l.bidenko@drl.sumdu.edu.ua

УДК 378:811.161.1'367.625'243(075.8)(045)

СИСТЕМА ВПРАВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

У статті розглянуто особливості формування навичок читання іноземних студентів у процесі вивчення української мови як іноземної на засадах комунікативно-діяльнісного підходу.

Обґрунтовано значення читання як важливого компонента розвитку комунікативної компетентності, що сприяє засвоєнню лексики, граматики та культурних особливостей українського мовного середовища.

Визначено сутність поняття «система вправ» та підкреслено необхідність їх системності, етапності й комунікативної спрямованості.

Охарактеризовано етапи формування навичок читання: підготовчий, етап формування техніки читання, етап смислового розуміння тексту та етап інтерпретації. Для кожного етапу запропоновано систему вправ, спрямовану на поступовий розвиток умінь від декодування

графічної інформації до її глибокого осмислення та критичної інтерпретації.

Доведено ефективність навчання читання, яке забезпечується цілісною організацією вправ, їх логічною послідовністю та інтеграцією з іншими видами мовленнєвої діяльності.

Окреслено перспективи подальших досліджень.

Ключові слова: українська мова як іноземна; читання; система вправ; етап формування навичок читання.

Постановка проблеми. Комунікативно-діяльнісний підхід до навчання української мови як іноземної реалізується через формування й розвиток різних видів мовленнєвої діяльності. У межах цього підходу